

Ewa Smuk-Stratenwerth i in. (red.), *Uniwersytety ludowe wobec wyzwań antropocenu. Jak i czego uczyć w XXI wieku?*, Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Ziarno” w Grzybowie, Grzybów 2020, ss. 174

Wielokrotnie w długiej historii ruchu uniwersytetów ludowych stawiano pytanie o aktualność jego idei: uczenia holistycznego, dialogicznego i praktycznego w silnym związku z naturą i otoczeniem społecznym. Ta idea broni się także w XXI wieku, czego dowodzą autorzy artykułów zawartych w książce *Uniwersytety ludowe wobec wyzwań antropocenu – jak i czego uczyć w XXI wieku?* pod redakcją Ewy Smuk-Stratenwerth oraz Apostoła Apostołova, Tomasza Maliszewskiego, Martina Nobelmana i Barbary Tokarskiej. Recenzowana książka powstała w ramach międzynarodowego projektu „Teaching Organic Literarcy in Grundtvigian Style”, realizowanego w latach 2017–2020 ze środków programu Erasmus+ przez Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Ziarno” z Grzybowa wraz z Hochschule für nachhaltige Entwicklung Eberswalde (Niemcy), Botanica Life Foundation (Bułgaria), Brenderup Højskole (Dania), Verein für Biologisch-Dynamische Landwirtschaft (Szwajcaria), Stowarzyszeniem Polskie Uniwersytety Ludowe w Radawnicy (Polska) oraz Gminą Adamów (Polska).

Do przeczytania książki zachęca już tytuł, który jest niezwykle aktualny i silnie związany z ideą uniwersytetów ludowych. Podtytuł z kolei trafia w sedno oczekiwań praktyków edukacji dorosłych i chociaż na to pytanie nie ma ani prostej, ani jednej odpowiedzi, to warto je ponawiać w zmieniających się kontekstach edukacji dorosłych.

Książka jest dobrze zbudowana pod względem strukturalnym. W tytułach rozdziałów pojawiają się pojęcia kluczowe dla podjętej w recenzowanej pozycji problematyki: tradycja i współczesność uniwersytetów ludowych, ekologia, praktyka nauczania i uczenia się w uniwersytetach ludowych, żywe słowo, dialog i wartości w uniwersytetach ludowych oraz wyzwania edukacji dorosłych XXI w.

Książkę otwiera wprowadzenie Ewy Smuk-Stratenwerth nie tylko zawierające odwołania do zawartości książki, ale przede wszystkim prezentujące towarzyszącą projektowi i powstawaniu książki filozofię w kontekście aktualnych wyzwań współczesności. Zamieszczone w poszczególnych rozdziałach teksty są interesującymi naukowymi analizami (Grażyna Szelągowska *Idea edukacji obywatelskiej Mikołaja Seweryna Grundtviga*, Ewa Przybylska *Pytanie o alfabetyzację dorosłych i zaangażowanie uniwersytetów ludowych*) lub esejami na temat doświadczeń praktyków edukacji dorosłych w różnych krajach i mogą być inspiracją do pracy edukacyjnej z dorosłymi, jak np. Petera Mogensena *Nauczyciele uniwersytetów ludowych pomagają odkrywać cuda!*, Reto Ingolda *Co to znaczy holistyczne nauczanie?*, Anny Długosz *Dzielenie się śpiewem*, Katarzyny Iskry, Barbary Mincewicz *Storytelling z przykładowymi opowiadaniem*. W książce znajdziemy też teksty o charakterze doradczym, dotyczące zakładania i funkcjonowania ekowiosek czy gospodarstw ekologicznych. Książkę zamyka epilog Petera Stratenwertha, który rozważa rolę uniwersytetu ludowego w życiu dorosłych, dzieląc się bogatym autobiograficznym doświadczeniem.

Książka *Uniwersytety ludowe wobec wyzwań antropocenu – jak i czego uczyć w XXI wieku?* jest wartościowym wielogłosem specjalistów z różnych dziedzin związanych z ideą i praktyką uniwersytetów ludowych w różnych krajach Europy na temat wyzwań współczesności – zmian klimatycznych, analfabetyzmu funkcjonalnego, uczenia się dorosłych pod presją czasu i różnorodnych oczekiwań. Książka inspiruje do refleksji nad życiem w XXI wieku oraz pracą edukacyjną z dorosłymi. Można z niej skorzystać od razu w wersji elektronicznej pod adresem: http://www.ziarno.grzybow.pl/images/publikacje/projektowe/Uniwersytety_Ludowe_wobec_wyzwan_antropocenu.pdf.

Zachęcam do lektury!

Hanna Solarczyk-Szwec
<https://orcid.org/0000-0003-4741-4465>
 Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu